

Hazan Vakti

Merve Küçüksarp

 epsilon®

*Bu topraklardan zorla koparılanlar,
vatan bildiđi yerde hep gurbette olanlar için...*

Aşk vardır ki tutkununu insan üstünlüğüne kadar yükseltir. Aşk vardır ki esirini şüursuzluğun ve hayvanlığın son basamaklarına kadar indirir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu- Sodom ve Gomora

1. Bölüm

İzmir’de Bir Harp Zengini

“Yahu kaç saat oldu, bir kahveyi pişirip de önüme getiremediler!” diye söylendi Rahmi Bey sessizce, kimsenin duyamayacağı kadar kısık bir sesle. Yine de birilerine sesini ulaştırmak, meramını anlatmak istedi. Cumbanın önündeki koltuktan kalktı, merdiven sahanlığından sarkıp mutfaktakilere seslendi.

“Allah Allah! Kaç kadınsınız şu evde. Evin beyi bir kahve istemiş, onu bile yapamadınız.”

Bu defa da sesi evin sofasında yankılanıp kimseye varmadan kendisine dönünce enikonu öfkeleni. Meselenin kahve içip içmemek değil, gücünü mutfaktakilerin üzerinde sınamak olduğunu idrak etmişti.

“Naciye, Rezzan, öldünüz mü be!”

“Buyurun, beyim, bana mı seslenmiştiniz?”

Rahmi Beyin davudi sesini duyup mutfaktan koşarcasına yukarı çıkan, evin hizmetçisi Rezzan’dı.

“İki saattir size sesleniyorum, duymuyor musunuz beni? Bir kahve istemiştım kızım, Yemen’den mi getiri-

yorsunuz kahveyi, ne yapıyorsunuz! Yazıhaneye geç kaldım.”

“Bulaşık yıkıyordum beyim, duymamışım. Hemen hazır ederim.”

“Çabuk oluver, geç kaldım zaten.”

Sonra bir şey hatırlamış gibi geriye döndü Rahmi Bey:

“Diğerleri nerede, kimse yok mu aşağıda?”

“Naciye Abla, Seyfullah Ağabey’le selamlıkta. Çarşıya gidecek Seyfullah Ağabey, alışveriş listesi hazırlıyorlar. Kiler yine tamtakır beyim. Sebahat Hanım hamamda.”

Rahmi Bey’e karısının hamamda olduğunu söyleyerek müstehcen bir imada bulunmuş gibi görüldüğü için birden utandı Rezzan. “Selim Bey ve Behiye Hanımları bu sabah hiç görmedim.”

“Uyuyordur hergele. Karısını da kendine benzetti, miskin yaptı!” diye içinden geçirdi. Rahmi Bey. “Tamam sen işine bak! Vazgeçtim, kahvemi yazıhanede içeceğim, zaten geç kaldım yeteri kadar.”

Oysa Rahmi Bey’in sabahları kahvesini içmeden evden çıkması pek vaki değildi. Ev ahalisinden çok önce, evin hizmetlilerinden ise az sonra gözünü güne açar, yanında mışıl mışıl uyuyan Sebahat Hanım’a ses etmeden yataktan kalkar, yemek odasında kahvaltısını eder, kahvaltıdan sonra orta kattaki cumbalı odada pencere kenarında kahvesini içer, içer içmez bir dakika beklemez, yazıhanenin yolunu tutardı. Evin hizmetkârları da alışmışlardı onun bu rutinine, tavizsiz düzenine. “İnsan güne nasıl başlarsa öyle devam eder. İnsan erken kalkarsa çok yol kat eder,” diye evdekilere de nasihat ederdi.

Ederdi etmesine de, onun bu düzenine, erken kalkma-

nın ne kadar önemli olduğuna dair verdiği nasihatlere kulak asan, onun hayat düsturunu feyz alan tek kişi bile yoktu şu koskoca konakta. Evin büyük hanımı, Rahmi Bey'in bunca yıllık hayat arkadaşı Sebahat Hanım da dahildi buna. Bazı sabahlar Rahmi Bey'le kahvaltıya oturabildiği gibi, bazen evin tüm ahalisi uyanıp güne karışana kadar yataktan çıkmayabilirdi. Evin hizmetine bakan kadınlar evdeki bu karmaşık yemek düzeninden, herkese ayrı ayrı kahvaltı hazırlamaktan, sofrayı defalarca kurup kaldırmaktan illallah demişlerdi.

Yıllardır sektirmeden biteviye devam ederdi bu düzen. Naciye Kadın ve Rezzan her sabah Rahmi Bey'den önce kalkıp evin arka bahçesine bakan yemek odasında kahvaltıyı hazır ederlerdi. Öyle kibrit kutusu kadar peynirle domatesi tabaklara dizip masaya koymak değildi yaptıkları. Masayı bir ucundan bir ucuna donatmak, Halil İbrahim bereketiyle doldurmak, mideden çok gözü doyuruyordu. Rahmi Bey boğazına düşkündü, bilhassa ve en çok da kahvaltıya önem verirdi. Trakya kaşarı, Felemenk peyniri, Kayseri pastırması, sucuğu, Edremit zeytini, Erzincan peyniri, tereyağı, domates, salatalık, biber gibi türlü türlü sebzesi, taze sütü, Boşnak böreği, zencefil, hünnap, çilek, vişne gibi envai çeşit reçelden mürekkep mükellef bir sofraydı onunki. Hiçbirine dokunmasa bile her biri durmalıydı öylece. Hatta bir defa, Rezzan henüz bellememişken onun bu huyunu, sofradaki tabaklardan dokunulmayanları kaldırmaya niyetlenmişti de, "Bırak kızım, dursun sofrada. İnsanın gözü doymazsa, ne yerse yesin midesi doymaz," diye paylamıştı kızı. Her türlü müsrifliğe hoşnutsuzlukla bakan, cebinde her daim akrep taşıyan Rahmi Bey'in sof-

ra adabı konusundaki bu tavizsiz inadı, bu bolluğa olan müptelası başta evin hizmetlileri olmak üzere ev ahalisini şaşırtan bir konuydu.

Rahmi Bey, bolluğu ve bereketi sabah akşam yanı başında, sofrasında aleste bir vaziyette görmek isterken, neredeyse iki senedir işgal altındaki İzmir'in önemli kısmı ve imparatorluğun geri kalanı açlık ve kıtlıkla boğuşuyordu. İşgalden de ağır, düşmandan da zalimdi sefalet. Buna karşın ne bu konağın, ne de Karşıyaka ve Göztepe'nin denize nazır köşklerinde yaşayan ahalinin, Frenk Caddesi'nin şık butiklerinde akşam katılacağı davet için alışveriş yapan kadınların, Kordon Boyu'na inci gibi dizilmiş birahanelerde rıhtıma demir atmış yabancı uyruklu gemilere karşı içki içen, yemek yiyen cici beylerin, rıhtımdaki salaş meyhanelerde etrafa bazen palavra bazen nara atan külhanbeylerinin, Sporting Club'ın gediklilerinin, Kordon Boyu'nu mesken bellemiş müzmin zamparaların, namdar kafeteryalarda, kafeşantalarda memleketi kâh kurtaran kâh batıran bilgiç tüccarların, onlara laf yetiştiren seyyahların, konsolos çalışanlarının, Frenk Caddesi'nin kalantor esnafının, zeytinyağı fabrikatörlerinin, rengini saffını belli etmemek için ağzını bıçak açmayan Yahudi bankerlerin, rengini saffını belli etmekte herhangi bir beis görmeyen Rum işadamlarının, laflamaktan başka meşgalesi olmayan mirasyedilerin, Elhamra operasının püryetenek oyuncularının, gece kulüplerinde gösteriye çıkan, yürek hoplatan dilberlerin umurundaydı, yerle yeksan olmak üzere olan *hasta adamın* yiyecek ekmeğinin, yakacak kömürünün olup olmaması. Herkesin illa ki bir derdi, bir meselesi vardı İzmir'de ve çoğununki açlık ve kıtlıkla ilgili değildi. İnanın ki değildi.

Rahmi Bey'in ise son zamanlardaki derdi, ne İzmir'deki ithalat ve ihracatın duracak raddeye gerilemesi, ne Anadolu'dan gelen zafer ya da bozgun haberleri; yalnız ve yalnız oğlu Selim'di. Koskoca adam olmuş, çoluk çocuğa karışmıştı Selim ama akli hâlâ havadaydı. İsmine tezat, babasının mizacına uzak, havai bir adam olup çıkmıştı. Dünya yansa, ev yıkılsa her gün öğlene kadar uyuyor, kahvaltı ettikten sonra lahza beklemeden dışarı çıkıyor, kim bilir nerelerde kimlerle sürtüyor, her aybaşımda binbir yeminle geleceğini söylediği yazıhaneye yalnızca cep harçlığı almak için uğruyor, akşamları yemeklere lütfen katılıyor, yemekten sonra da bir daha ortalarda görünmüyordu.

Halbuki ne munis, ne sessiz bir çocuğu eskiden. Delikanlılığın çetin yollarında kadem almaya başlaması bile gidişatını bozamamış, davranışlarında tahribat yaratamamıştı. Gerçi o zamanlar Rahmi Bey de şimdiki gibi değildi. Mizacı değilse bile babalığı bambaşkaıydı. Bir kere bir hayli sertti, Selim'e ve merhum oğlu Mustafa'ya karşı. Onların en ufak hatalarından bile çabucak öfkelenir, öfkelenildiğinde oğullarını sindirir, aile meclisinde gücünü her daim hissettirirdi. Hele bir sinmesinler, babalarının otoritesine karşı isyan bayrağı çeksinler; o vakit nush ile uslanmayan oğulları için çareyi tekdirde bulurdu. Ama dünya hâli, bazen gemi azıya alan oğulları tekdirle bile uslanmazlar, çektikleri isyan bayrağını aşağıya almazlardı. İşte o vakit Rahmi Bey Yaradan'a sığınıp köteğe başvurmakta, birkaç fiske vurmakta hiçbir beis görmezdi.

Ne var ki büyük oğlu Mustafa'yı umumi harpte kaybetmesi bütün dengeleri değiştirmişti. Bir milat olmuştu adeta bu kayıp Rahmi Bey için. Yalnızca Selim'le olan hukukunda değil, milli duygularında da bir milat olmuştu

aynı zamanda. Önceleri Zat-ı Şahane'nin ismini minnetle anan Rahmi Bey'in bu tarihten sonra hiçbir şeye inancı kalmamıştı. Ne vatan millet kavramına, ne imparatorluğun bekasına... Artık hiçbir kimliğe aidiyeti yoktu; ya da vatani için kılını kıpırdatmaya niyeti. Mademki Âl-i Osmaniye'nin zarlarını ne zaman eline alsın, gebeş geliyordu, düşüşü beklerken; o vakit o da bundan sonra başka zarlarla oyununu oynayacaktı. Hangi millete, hangi kimliğe ait olduğuna bakmayacak, düşüş gelmesi için gerekiyorsa hileli olanları kullanacaktı. Ve mademki hileli gelen zarlar gayrimüslimlerin elindeydi çok uzun zamandır, o da onlarla işbirliği yapmaktan kaçınmayacaktı.

Nitekim öyle yaptı. Savaş yıllarında açığız Rum işadamlarıyla birlik olup gizliden gizliye karaborsacılık yaparak, Anadolu'daki köylüden incir ve üzüm alımında aracılık ettiği toptancıyı göz göre göre kazıklayarak, köylünün emeğini ucuza kapatarak, ithalat döneminde nakit sıkıntısı yaşayan İzmirli tüccarları yüksek faizle borçlandırarak, savaşta acze düşmüş olan tekstil esnaf ve zanaatkâra bir tekme de kendisi vurarak, bulduğu her fırsattan yararlanarak, fırsatları kimi zaman kendisi yaratarak, kimsenin gözünün yaşına bakmayarak çok değil üç beş senede hatırı sayılır bir servet edindi. Serveti, yokuş aşağı dizginsiz inen bir kartopu gibi değdiği yerlerdeki karları kendine katarken ve Rahmi Bey'in ailesini de beraberinde sürüklerken, her ne kadar israftan korkan Rahmi Bey freni köklese de, o ve ailesi kayıtsız kalamadı bu gidişe. Hayatları hızla değişiverdi. İzmir'in mütevazı semti olan Hisarönü'ndeki yıllanmış, kaşşamış iki katlı ahşap evden çıktılar, Punto'da* üç katlı

---

*Alsancak

müreffeh bir konağa taşındılar. Sebahat Hanımın kılık kıyafetinden tutun, sofrada adaplarına, görüştükleri kimselere, girdikleri muhitlere kadar hayatlarının her alanı hızla yenilendi, değişti. En çok da Selim... Etrafındaki her şey bir değişirken, o pir değişti. Harcayamayacağı kadar cep harçlığı, babasının tavizkâr tavırları, annesinin hummalı sevgisi onu başka birine dönüştürdü. Etrafındakilerin sevgisinden sonuna dek faydalanan, her daim sınırları zorlayan, hiçbir işte tutunamayan, hiçbir dala konamayan ve hiçbir baltaya sap olamayan, İzmir'in tek mil gece âleminde nam salan, keyfi için düşüncesizce para harcayan, şımarık ve havai; vurdumduymaz ve serseri bir adama...

Bu mizacını, babasının her aybaşında yazıhaneye para almaya geldiğinde suya sabuna dokunmayan vaazları törpüleyemediği gibi, dört sene önce yaptığı izdivaç da zerre değiştiremedi. Halbuki Rahmi Bey bu evliliğe ne ümitler bağlamış, oğlunun artık durulacağına, nihayet onun yol dediği yola doğru dümeni kıracağına ne çok inanmıştı. Haksız da değildi hani! Az ayılıp bayılmamıştı, bundan tam dört sene önce Smyrni Tiyatrosu'nda düzenlenen İtalyan operası Rigoletto'nun gala gecesinde ilk defa gördüğü, görür görmez de aşka düştüğü Behiye için. Ve az dil dökmemişti babasını bu izdivaca razı etmek için.

Kızıl Sultan'ın hükümranlılığı zamanında saraya yakınlığı ile bilinen Behiye'nin babası Ali Haydar Bey önceleri İzmir'in kıdemli zenginlerinden, apseli itibar sahiplerinden iken, umumi harpte altından kalkamayacağı kadar kantarlı borca batınca itibarından değilse bile servetinden olmuş, neyi var neyi yok, edersinin çok altında satmak zorunda kalmıştı. Önce köşk çalışanlarını işten, daha sonra

köşkü elden çıkarmış, ailece iki katlı mütevazı bir eve taşınmışlardı. Saraya nesillerdir hizmet eden yakın akrabaları bile onların düştükleri bu darboğazı aşmalarına yardım etmemiş, edememişlerdi. Rahmi Bey bu tükeniş hikâyesini baştan sona biliyordu. Bu tükeniş, onun nazarında Behiye'yi Selim için uygun bir zevce adayı olmaktan men ediyordu.

Selim işte tam da Ali Haydar Bey'in iyice gözden düştüğü bir sırada görmüştü Behiye'yi. Ve görür görmez uzun zamandır dışına çıkmak bilmediği sefa âleminin kapısına hemencecik bir kilit vurmuştu. Anahtarının yerini sonra sonra hatırlayacağı, hatırladığı an kapısını açıp yeniden içeri dalacağı bir yere koymuştu. O saatten sonra arzularının ve ihtiraslarının tek bir nesnesi olmuştu; o da Behiye'ydi.

Kocasının aksine pek sevinçle karşılamıştı Sebahat Hanım, oğlunun Behiye ile evlenme fikrini. Rahmi Bey'in kem düşüncelerini bir bir temize çekip, bed sözlerinin tek tek üzerinden geçip, bu izdivacı kocası için kabul edilebilir bir hale getirmeye çalışmıştı. Zira Behiye'nin annesi Nezahat Hanım zenginlikten düşmüş olsa da henüz gözden düşmemişti ve Uşakizâdeler, Yemişçizâdeler, Hacabeyler, Evliyazâdeler gibi İzmir'in en hatırı sayılı aileleriyle görüşüyor, Sebahat Hanım'ın gıpta ettiği türlü türlü garden partilere, keman dinletilerine katılıyordu. Nezahat Hanım'la kurulacak bu bağ, Sebahat Hanım'ın tez vakitte sahip olduğu servetin hâlâ açamadığı birtakım kapıları ardına kadar açacak, başta *Beyaz Köşk* olmak üzere Karşıyaka'da ve Göztepe'de denize nazır köşklere tertip edilen tekmil görkemli davetlerin davetiyesi olacaktı.

Rahmi Bey, "Boş ver asaleti Sebahat Hanım. Züğürt

gelin alır mıyım ben oğluma! Bir iki davete de gitmeyiver, dünya batmaz ya! Hem sen merak etme, yakında kapısından içeri girmeye can attığın konaklar, köşkler bakarsın el değiştirir! İzmir’de her şey değişiyor hanım asalet, rütbe, nişan tarih oldu. Bunlara cemiyette artık kimse paye biçmiyor. Yalnızca servetler içtimai mevkileri belirliyor, sen ondan haber ver bana,” diye önceleri Sebahat Hanım’ın ısrarlarına karşı çıkmışsa da, bu evliliğin oğlunu yontup bambaşka bir şekle sokma ihtimali onu sonunda razı etmişti.

Nitekim yanılmamıştı Rahmi Bey. Bir süre için de olsa, Selim bambaşka bir benliğe ve tıynete bürünmüştü. Erkenden uyanan, evden işe giden, işten dosdoğru eve gelen, sağa sola uğramayan, kimseye bulaşmayan bir adam olmuştu. Çok değil, hepitopu on ay boyunca. Sonra evdeki bu geçici, gerçek olamayacak kadar iyi olan düzen Behiye’nin doğum yapmasıyla değişmişti. İzmir’de ne kadar eş dost, hısım akraba, konu komşu varsa, cümlesi hayırlı olsun temennilerini sunmaya gelince; evdekiler tüm dikkatlerini bebeğe vakfedince; Behiye’nin Leyla’dan gayri vakti kalmayınca; lohusa dönemindeki Behiye hiç olmadığı kadar asabileşince; geceleri bebeğin ağlaması yüzünden karı kocanın uykuları harap olunca; kendisi uykusu daha fazla harap olmasın diye çareyi alt kattaki misafir yatak odasında uyumakta bulunca, son sürat eski hayatına, arkadaşlarına ve alışkanlıklarına geri dönmüştü Selim. Artık eve sadece uyumak için geliyordu. Geldiğinde, tel örgülü ufak beşiğinde uyuyan küçük kızını seyrediyordu. Yeterince uzun bakıp da özbeöz kızına yabancından da yabancı olduğunu görmemek, görüp de kendini suçluluk hissetmemek için

çoğunlukla seyrini kısa tutuyordu. Geceleri neden bu kadar geç geldiğini soran olursa, hep aynı cevabı veriyordu: Geldim baktım, misafir vardı, girmek istemedim. Ben de şöyle bir dolaşayım dedim, vaktin nasıl geçtiğini fark etmemişim.”

Evdeki curcunadan ve telaştan, gelen gidenin bolluğundan, her gelene yapılan ikramın şaşaasından kimsenin ona pek bir şey sorduğu da yoktu. Bu yüzden izahat vermeden yatağına gidiyor, ertesi gün öğlene doğru uyanıyor, kahvaltıdan sonra apar topar Kulübe* gidiyordu. Bazen onu bile yapmıyor, gece eve her zamankinden geç gelmişse şayet, Behiye’yle karşılaşmamak için evden kaçarcasına çıkıyordu.

Behiye ketum kadındı. Hem ketum hem mağrur. Önceleri kendisine aşkla bakan, tutkuyla dokunan kocasının bu tutumuna içerliyordu içerlemesine ama kimseye tek laf etmiyordu. Gururundan taviz verme ihtimali Selim’e bile sormaktan men ediyordu, ondaki bu değişikliğin, aralarına giren bu aşılmaz mesafenin sebebinin. Ayrılan gönüllü, maymun iştahlı kocasının bu evlilikten de sıkıldığını ise düşünmek bile istemiyordu. Leyla’nın doğumundan beri işte böyle biteviye devam ediyordu günlük bu tekerrür. Biteviye devam ediyordu, Selim’in, babasının tasvip etmediği alışkanlıkları ve davranışları. Ancak yine de, hiç fire vermeyen bu düzeni değiştirmek için Rahmi Bey en ufak bir gayret dahi sarf etmiyordu.

---

*Sporting Club, İzmir yangınından önce Kordon’un en gözde kulübüydü.